

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ОСВІТНІЙ
РЕСУРСНИЙ
ЦЕНТР

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

**за результатами моніторингу правових потреб жителів територіальних
громад Львівського району**

**у межах проекту «Підвищення правової спроможності ОТГ Львівського району та
сприяння у впровадженні практик альтернативного вирішення правових спорів»**

ЛЬВІВ-2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ФОКУС-ГРУП У ГРОМАДАХ.....	4
1.1. Принципи організації та проведення інтерв'ю у форматі фокус-груп.....	4
1.2. Висновки за результатами проведення фокус-груп.....	5
2. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ГРОМАД ЩОДО ЇХ ПРАВОВИХ ПОТРЕБ.....	6
3. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ЗВЕРНЕНЬ ЖИТЕЛІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА БЕЗОПЛАТНОЮ ПРАВОВОЮ ДОПОМОГОЮ.....	9
3.1. Через пряму телефонну лінію.....	9
3.2. Консультації під час виїздів у громади Львівського району.....	15
ВИСНОВКИ.....	22
Додатки.....	23

ВСТУП

Проект «Підвищення правової спроможності ОТГ Львівського району та сприяння у впровадженні практик альтернативного вирішення правових спорів» реалізовувався ГО «Освітній ресурсний центр» у співпраці з Львівським місцевим центром безоплатної вторинної правової допомоги за фінансової підтримки [Міжнародного фонду «Відродження»](#) (програма Права людини і правосуддя) у рамках проекту “EU4USociety” у співпраці з Європейським Союзом.

Проект мав на меті:

- сприяти розвитку правової спроможності та правових можливостей територіальних громад Львівського району шляхом організаційно-методичного забезпечення механізмів якісного забезпечення правових потреб мешканців громад, покращення професійних навичок і юридичної обізнаності лідерів громад, органів громадянського суспільства і місцевих органів влади;
- забезпечити доступність безоплатної правової допомоги для мешканців віддалених громад та інтеграції безоплатної первинної і вторинної правової допомоги для соціально вразливих верств населення, поширення практики альтернативного позасудового вирішення правових спорів, налагодження ефективної взаємодії місцевих органів влади, юристів з медіаторами.

В межах проекту проведено моніторинг правових потреб мешканців 9 новостворених територіальних громад Львівського району, а саме: Городоцькій, Комарнівській, Жовківській, Рава-Руській, Куликівській, Перемишлянській, Пустомитівській, Оброшинській, Солонківській.

При проведенні дослідження за мету поставлено визначення правових потреби мешканців територіальних громад, виявлення основних тенденцій та можливостей вирішення їх правових проблем. Для цього проведено:

- 9 групових інтерв'ю з зацікавленими сторонами (мешканцями та лідерами громад, представниками місцевих органів влади, бюро правової допомоги) у громадах-учасницях проекту;
- опитування мешканців населених пунктів громад-учасниць;
- аналіз звернень про правову допомогу під час консультивань в громадах та у юридичній клініці.

1. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ФОКУС-ГРУП У ГРОМАДАХ

1.1. Принципи організації та проведення інтерв'ю у форматі фокус-груп

В лютому-квітні 2021 року було проведено 9 фокус-груп у громадах-учасницях, їх графік наведено у табл. 1

Таблиця 1. Графік проведення фокус-груп у громадах учасницях

Дата проведення	Місце проведення	Кількість учасників, осіб
24.02.2021	Жовква	6
25.02.2021	Куликів	6
2.03.2021	Рава-Руська	8
16.03.2021	Пустомити	9
18.03.2021	Оборошине	12
24.03.2021	Городок	8
25.03.2021	Комарно	8
1.04.2021	Солонка	7
8.04.2021	Перемшляни	5
Разом		69

Загалом у фокус-групах взяли участь 69 осіб. Запрошені були суб'єкти дотичні до надання правових послуг мешканцям громади, а саме: посадові особи органів місцевого самоврядування, які працюють зі зверненнями громадян; керівники та працівники комунальних установ та організацій, зокрема які надають різні соціальні послуги; старости, які безпосередньо комунікують з сільськими мешканцями та є носіями інформації про їх потреби; представники місцевих громадських організацій, діяльність яких полягає у захисті інтересів мешканців громад. Скан-копії реєстраційних відомостей наведені у додатку А.

Фокус-групи в усіх 9 громадах проводилися за єдиним сценарієм (додаток Б). За результатами зустрічей із фокус-групами сформульовані узагальнені висновки, які наведені нижче у цьому звіті.

1.2. Висновки за результатами проведення фокус-груп

1. Мешканці громад віддають перевагу: письмовим зверненням (через пошту) – понад 70 % від загальної кількості усіх звернень або особистим

прийомам посадових осіб місцевої влади – біля 25 %. Майже не використовуються онлайн способи: електронні петиції, звернення через офіційний сайт, а також засоби масового зв'язку.

Щодо звернень мешканців Львівського району на гарячі лінії вищих органів державної влади, які переадресовані для розгляду органам місцевого самоврядування, їх не більше 5 % від загальної кількості усіх звернень до місцевих рад. Щодо звернень до Центрів надання безоплатної правової допомоги/бюро правової допомоги – переважна більшість (понад 80%) звертаються особисто.

Довідково: на урядову «гарячу лінію» від мешканців області у 2021 році надійшло 63,3 тис. звернень, що становить 3,5 % від їх загальної кількості. у середньому за рік 252 звернення у розрахунку на 10 тис. населення (для порівняння найбільш активним є мешканці м. Києва – понад 800 звернень, найменш активними Закарпатська область – біля 120 звернень). Найбільш актуальними для жителів Львівської області у 2021 році були питання соціального захисту – 19,9 %; комунального господарства – 13,2; діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування – 10,9; питання роботи урядової «гарячої лінії» – 6,9 %¹.

2. Понад 70 % звернень, які надходять до місцевих органів влади стосуються питань соціального забезпечення, 10 – 15 % – житлово-комунального господарства та благоустрою, до 10 % – земельних питань. Майже відсутні звернення щодо сімейних питань, діяльності органів державної влади та громадських організацій. Щодо правових проблем мешканців громад окрім зазначених - актуальні питання сімейні (розлучення, аліменти, поділ майна), спадкові, пенсійного забезпечення.

3. Інформація про можливість отримання правової допомоги громадян через систему безоплатної правової допомоги Міністерства юстиції України (далі – система БПД) розміщена офіційних сайтах громад або у друкованих засобах масової інформації. Цих способів недостатньо для охоплення усіх верств населення, наприклад, молодь не читає місцеві газети, а отримує інформацію із соціальних мереж. Крім того більшість новостворених сайтів знаходяться ще у процесі реорганізації та мають функціональні обмеження щодо можливостей подалі електронних петицій, онлайн запитів. Також відсутня інформація про роботу громадських приймалень міських, селищних, сільських рад з надання безоплатної первинної правової допомоги. Низькою є поінформованість населення про можливість отримання безоплатної первинної правової допомоги в місцевих органах влади відповідно до їх повноважень. Поінформованість населення про можливість захисту своїх прав через систему БПД значно вища, особливо в населених пунктах, де розташовані бюро правової допомоги.

¹ <https://ukc.gov.ua/a-statystyka-a/>

Проведена оцінка зручності офіційних сайтів громад-учасниць проекту для подання онлайн звернень для мешканців громади. Третина з них знаходиться ще у стадії розробки, а у частині тих що діють – опція щодо подання онлайн звернень, електронних петицій, неактивна. Слід відмітити зручність для користувачів сайтів Жовківської та Городоцької громад, проте на кількість онлайн звернень це не вплинуло.

4. Мешканці громад, на відміну від громадських активістів, мало поінформовані про роль Громадських рад у захисті інтересів громадян та задоволення їх правових потреб. Добре обізнані, що у разі порушення прав необхідно звертатись в суд, але інформацією про альтернативні способи вирішення спорів не володіють. Бюро правової допомоги системи БПД проводять заходи з правової освіти населення у бібліотеках, філіях Центру зайнятості, в центрах надання соціальних послуг, старостинствах, проте активність мешканців у відвідуванні цих заходів є низькою.

5. Громадам бракує висококваліфікованих кадрів та фінансів у створенні та забезпеченні безперервної діяльності з надання безоплатної первинної правової допомоги та медіації. У громадах, особливо сільських, які не були центрами ліквідованих районів, часто відсутні вільні приміщення, які придатні для облаштування таких приймалень, а ті що є не відповідають вимогам інклюзивності. У більшості випадків з вирішення правових проблем, надання консультацій та доступу до безоплатної вторинної правової допомоги для соціально-вразливих верств населення мешканці звертаються до Центрів надання безоплатної вторинної правової допомоги/бюро правової допомоги.

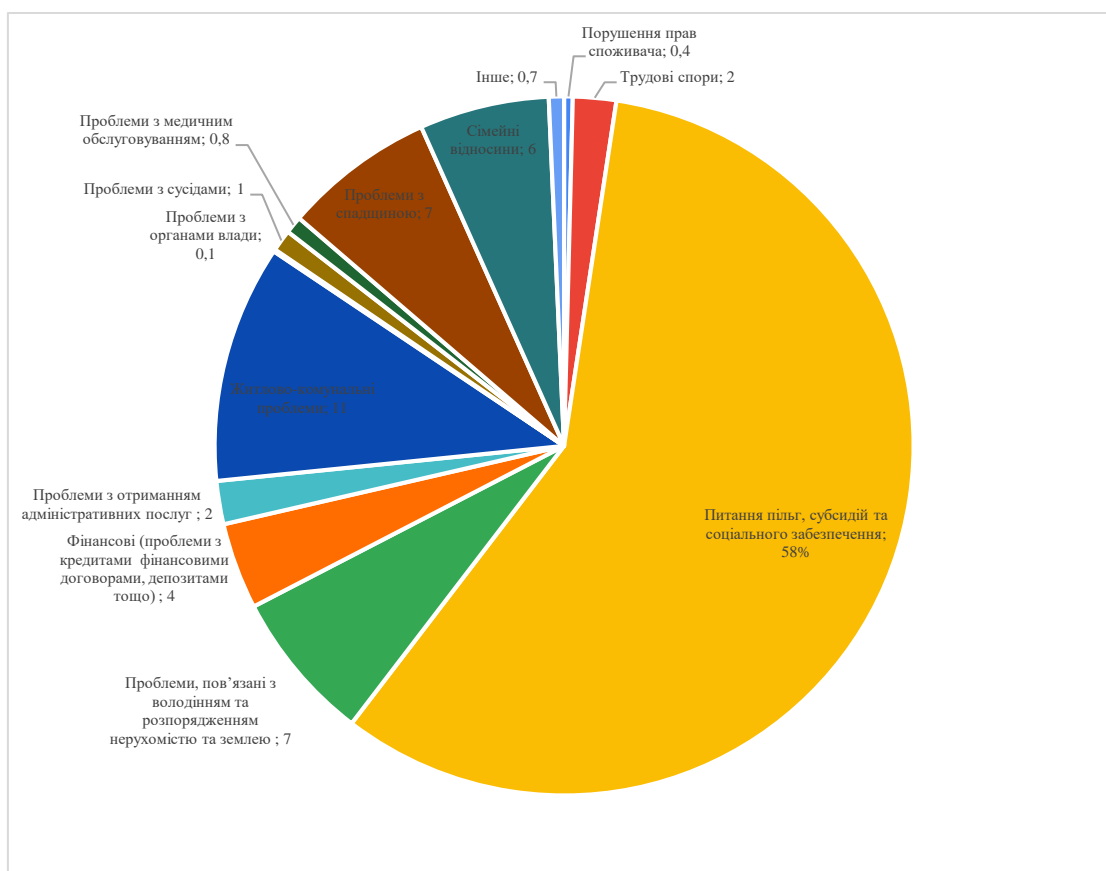
2. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ГРОМАД ЩОДО ЇХ ПРАВОВИХ ПОТРЕБ

Метою опитування було дослідження правових потреб мешканців Львівського району та способів їх задоволення. Анкета розроблялася експертами проекту (додаток В). Опитування було анонімним та добровільним. Цільовою групою опитування були мешканці громад-учасниць проекту. Інформація збиралася за допомогою друкованих анкет під час проведення фокус-груп, семінарів, зустрічей та консультацій. З огляду на це вибірка має випадковий характер, результати мають ознайомчий характер.

У результаті опитано 253 респонденти, з них 42,4 % проживали у місті, 57,2 % у селі або селищі, 0,4 % місце проживання не вказали. Більша половина опитаних жінки – 62,3 %, чоловіків – 36,2 %, 4 особи стать не вказали. За віковою структурою переважають особи у віці 30-44 та 45-60 років, відповідно 36 та 41 %, понад 60 років – 21 %, до 18 років – не було респондентів. 43 %

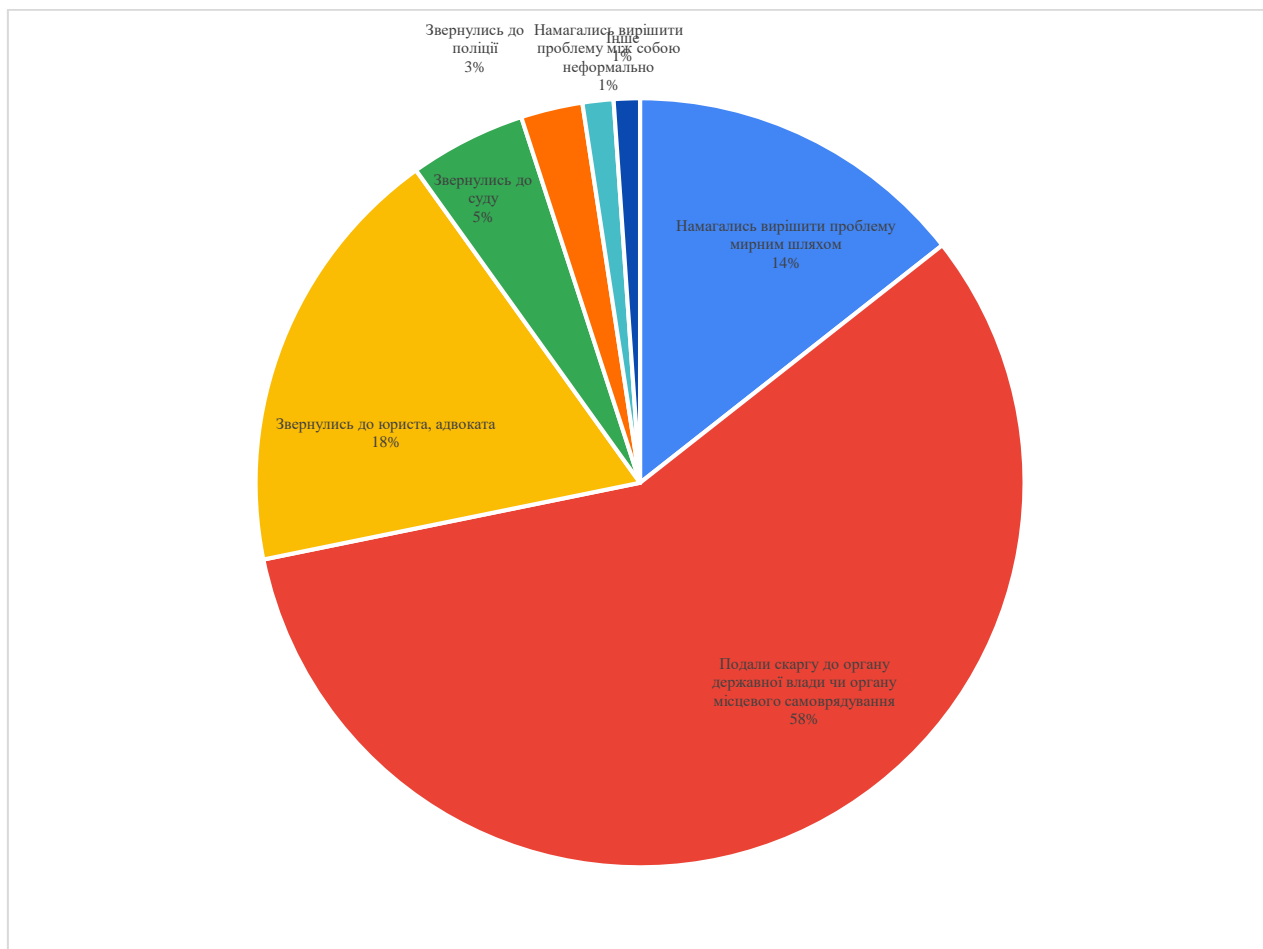
опитаних віднесли себе до соціально вразливих верств населення, з них 72 % малозабезпечені, 9 % особи з інвалідністю.

Серед опитаних 48 % респондентів вказали, що протягом останніх 3-х років, що у них виникали питання правового характеру, з них 58 % стосувалися пільг, субсидій та соціального забезпечення; 11 % - житлово-комунальні проблеми; по 7 % - проблеми, пов'язані з володінням та розпорядженням нерухомістю, землею та спадщиною (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів на питання «Які проблемами правового характеру Вам потрібно було вирішувати впродовж останніх 3-х років», %

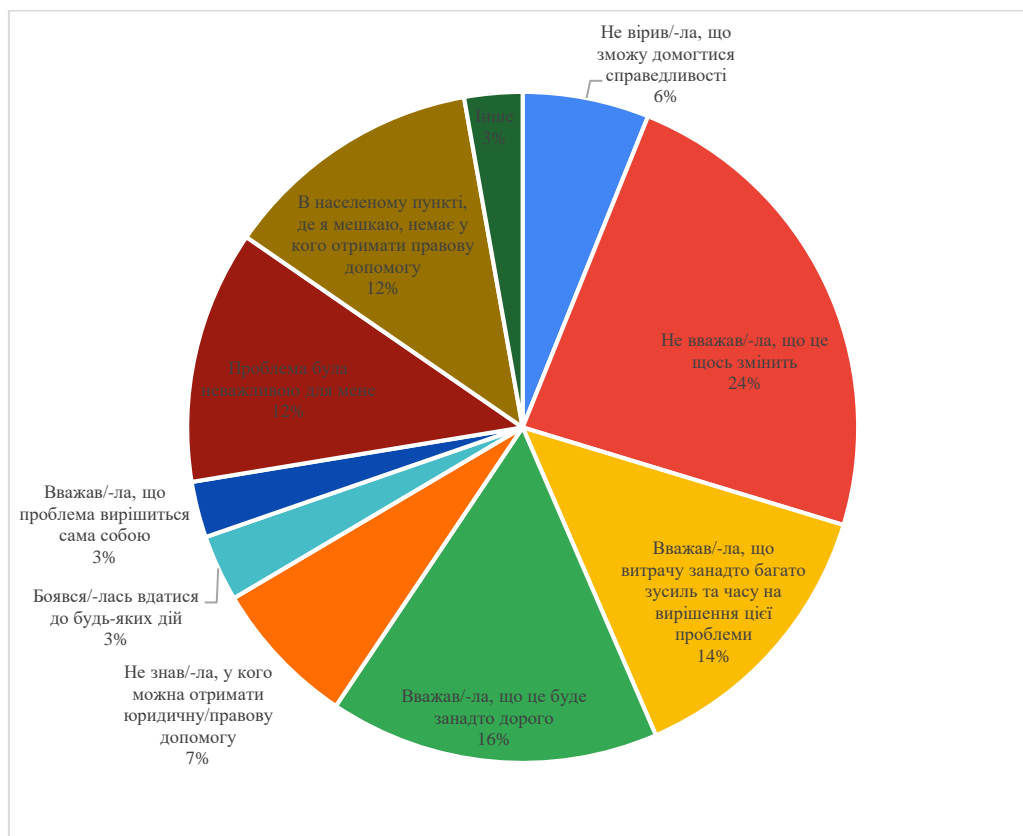
Серед респондентів, які відповіли, що мали проблеми правового характеру, 67,6 % намагалися щось зробити для її вирішення. Переважна більшість зверталася до органів влади, третина зверталась до юристів та адвокатів або намагалась вирішити питання у неформальний спосіб. Третина намагалась вирішити. Майже непоширеною була практика звернень до суду та поліції (рис. 2).

Рис. 2. Розподіл відповідей респондентів на питання «Що саме ви зробили для вирішення проблеми?», %

Вказали, що не вчиняли будь-які дії для вирішення свої правових проблем, 32,4 % респондентів, з них причиною своєї бездіяльності вказали: «Не вважав/-ла, що це щось змінить» – 23,6 %, «Вважав/-ла, що це буде занадто дорого» – 15,9 %, «Вважав/-ла, що витрачу занадто багато зусиль та часу на вирішення цієї проблеми» – 13,8 % (рис.3).

Рис. 3. Розпо вкажіть причину Вашої бездіяльності»

На питання «Чи знаєте Ви про альтернативні методи вирішення правових спорів (медіація, переговори, арбітраж)»? 99,1 % респондентів відповіли «Ні».

3. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ЗВЕРНЕНЬ ЖИТЕЛІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА БЕЗОПЛАТНОЮ ПРАВОВОЮ ДОПОМОГОЮ

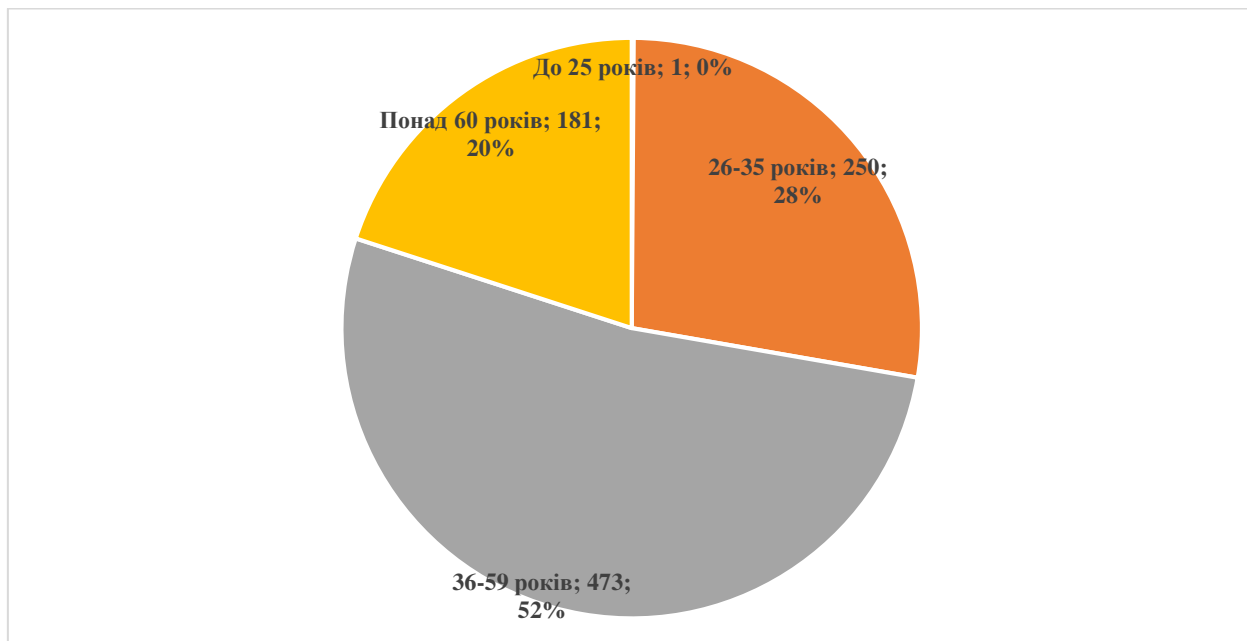
Аналіз охоплює звернення, які надійшли з квітня по грудень 2021 року до юридичної клініки:

- через пряму телефонну лінію – 907 осіб;
- під час виїздів у громади Львівського району – 127 осіб;
- онлайн запитів – 0.

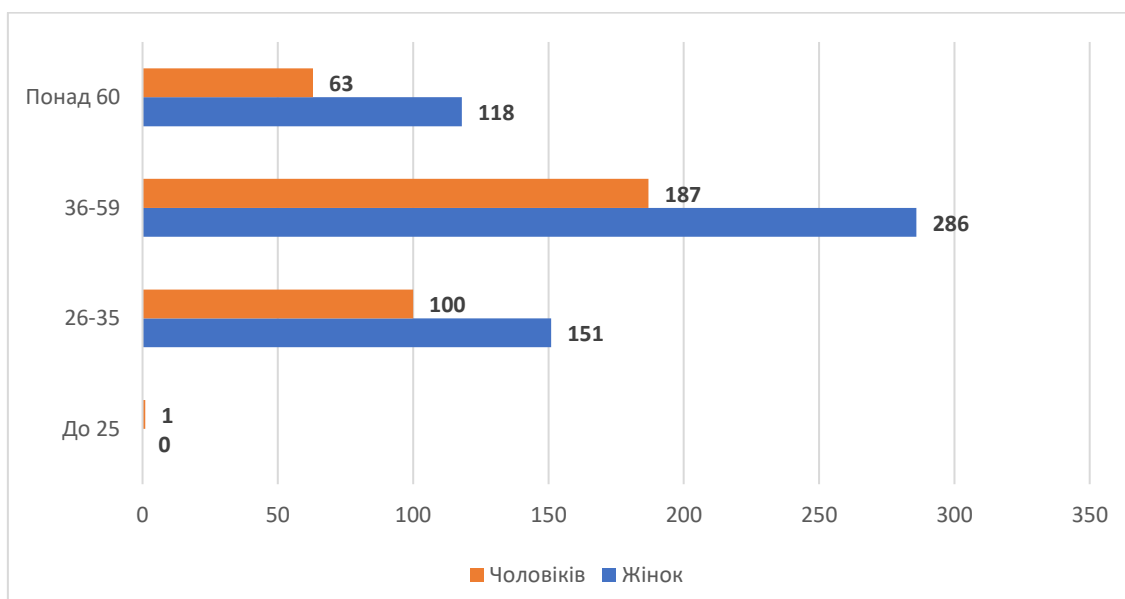
3.1. Через пряму телефонну лінію

Всього на пряму телефонну лінію під час реалізації проекту надійшло 907 звернень, з них від жінок 555 або 61,2 % від загальної кількості, від чоловіків – 352 або 38,7 %. 1 особа статі не вказала.

Найбільш активною віковою категорією є особи у віці 36-59 років – 52 % від загальної кількості звернень, найменш активною є молодь до 25 років – за час реалізації проекту надійшло лише 1 звернення від цієї вікової категорії (рис. 4). У всіх вікових групах, крім наймолодшої до 25 років, активнішими є жінки (рис. 5).

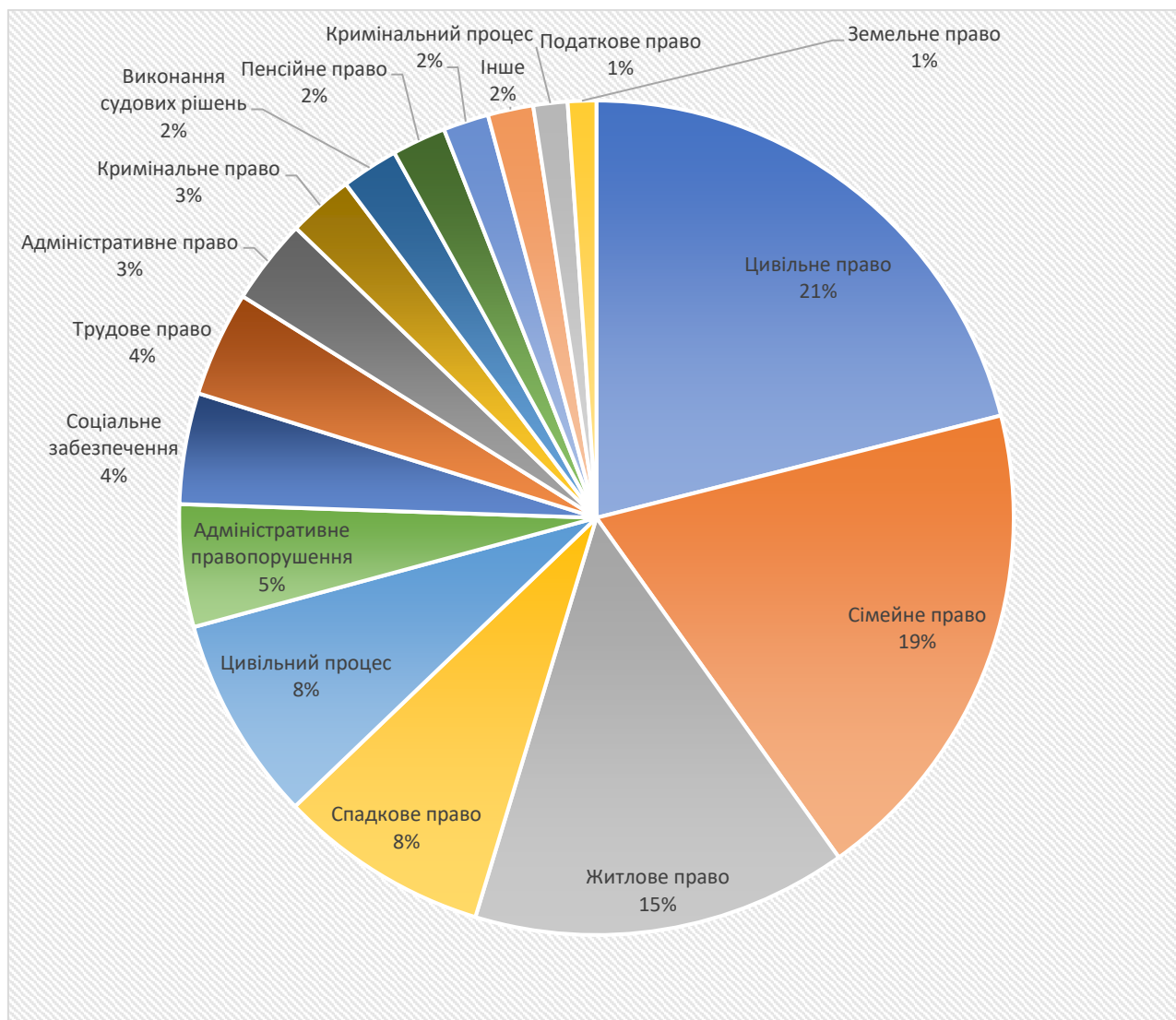

Рис 4. Вікова структура осіб, які зверталися на пряму телефонну лінію

Рис. 5. Розподіл осіб, які зверталися на пряму телефонну лінію за статтю та віком, осіб

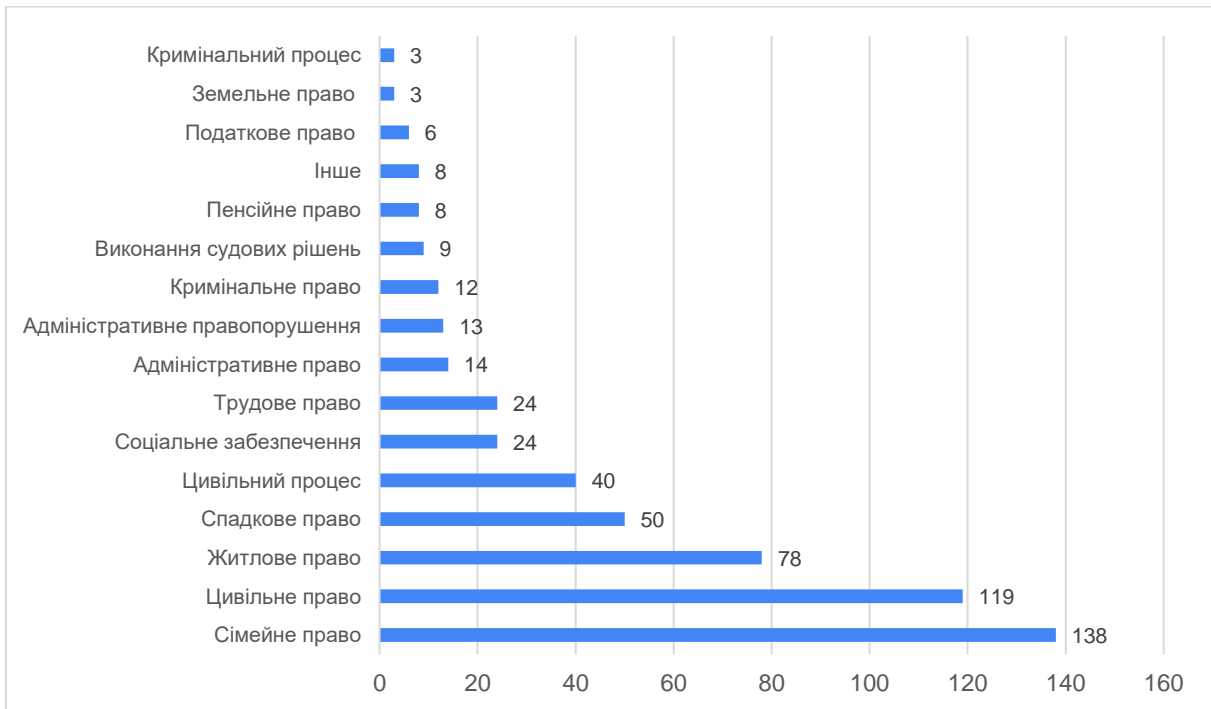
Найбільше звернень надійшло щодо питань, пов'язаних з цивільним правом – 21 %, сімейним – 19 % та житловим правом – 15 %. Найменше податкове та земельне право – по 1 % (рис. 6).

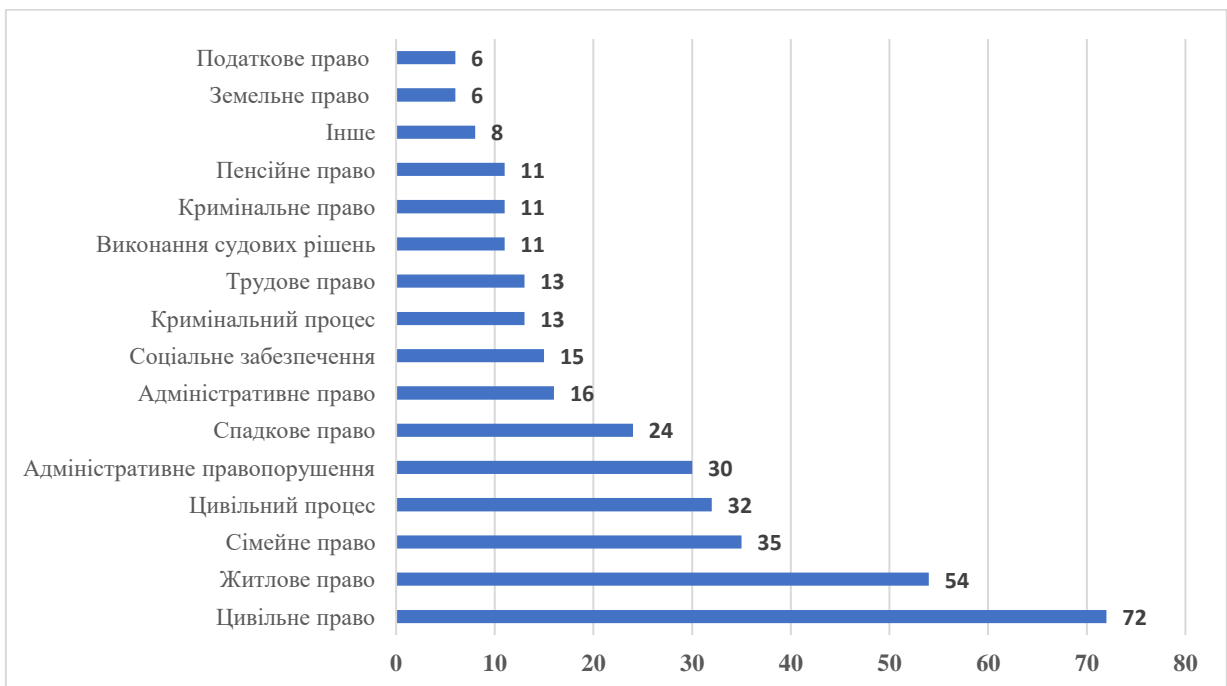
Рис. 6 Розподіл звернень на пряму телефону лінію за галузями права, %

Жінки найбільше зверталися з сімейних, цивільних та житлових питань. Для чоловіків на першому місці цивільні, на другому житлові і лише на третьому сімейні питання (рис. 7, 8)

Порівнюючи кількість звернень, які надійшли від чоловіків та жінок, останні активніше звертаються з більшості галузей права, крім адміністративного, пенсійного, земельного права, адміністративних правопорушень, виконання судових рішень, кримінального процесу. Ці галузі цікавлять більше чоловіків.

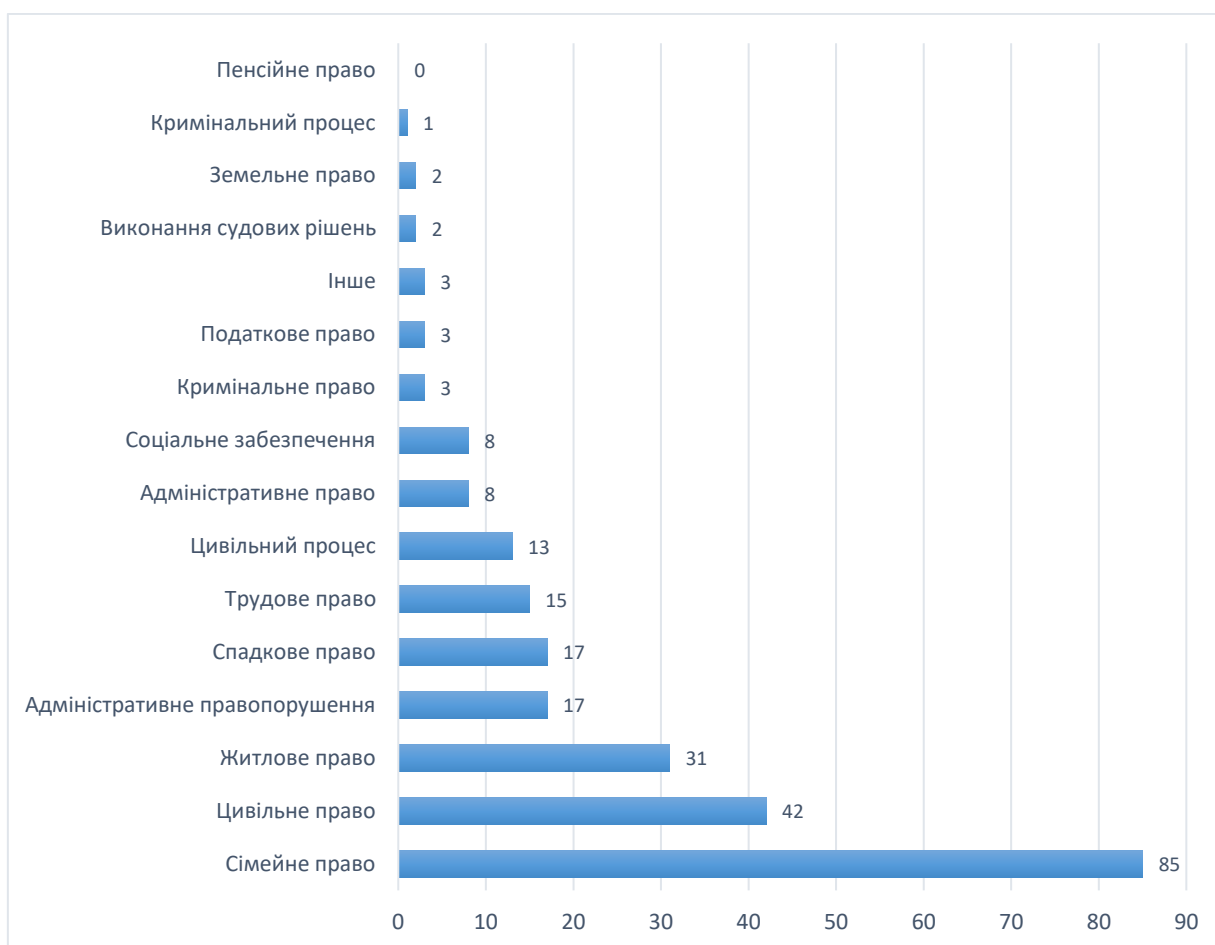
Рис 7. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від жінок через пряму телефонну лінію, осіб

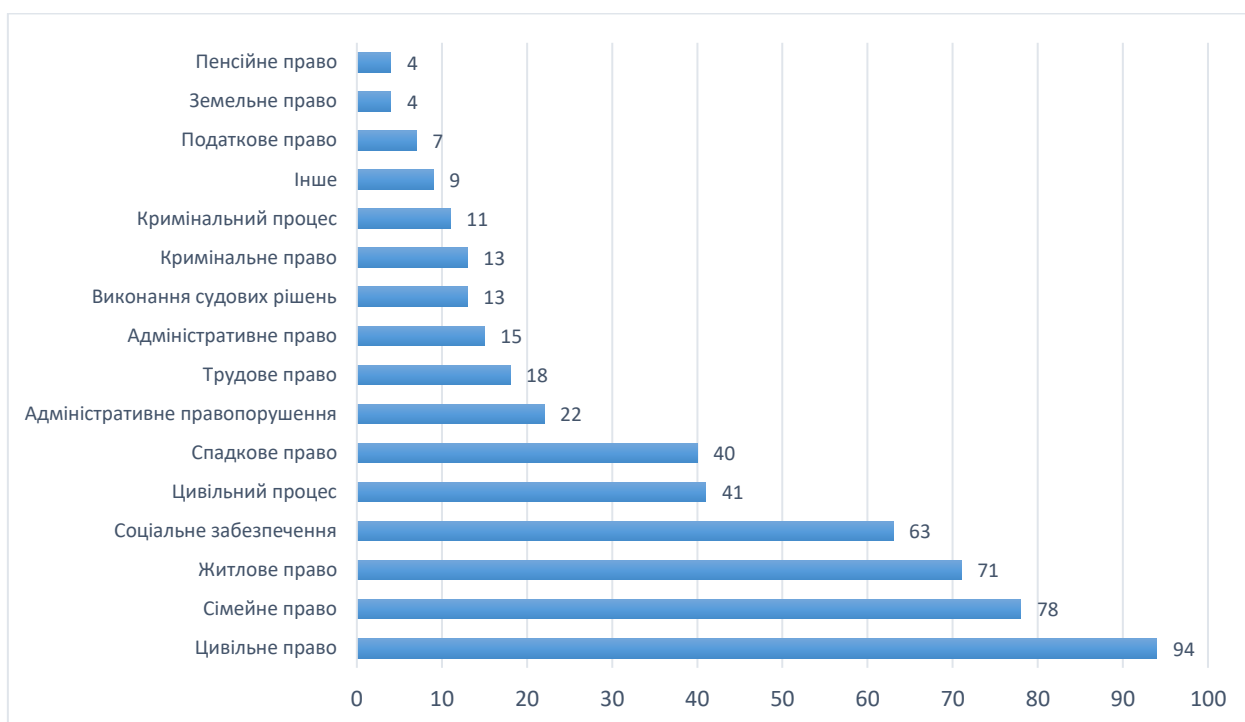
Рис 8. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від чоловіків через пряму телефонну лінію, осіб

Найбільш активно звертаються на пряму телефонну лінію мешканці у віці 36-59 років з питань, які відносяться до усіх галузей права, крім сімейного та пенсійного. Сімейне право має пріоритетне значення для вікової категорії 26-35 років, пенсійне – понад 60 років.

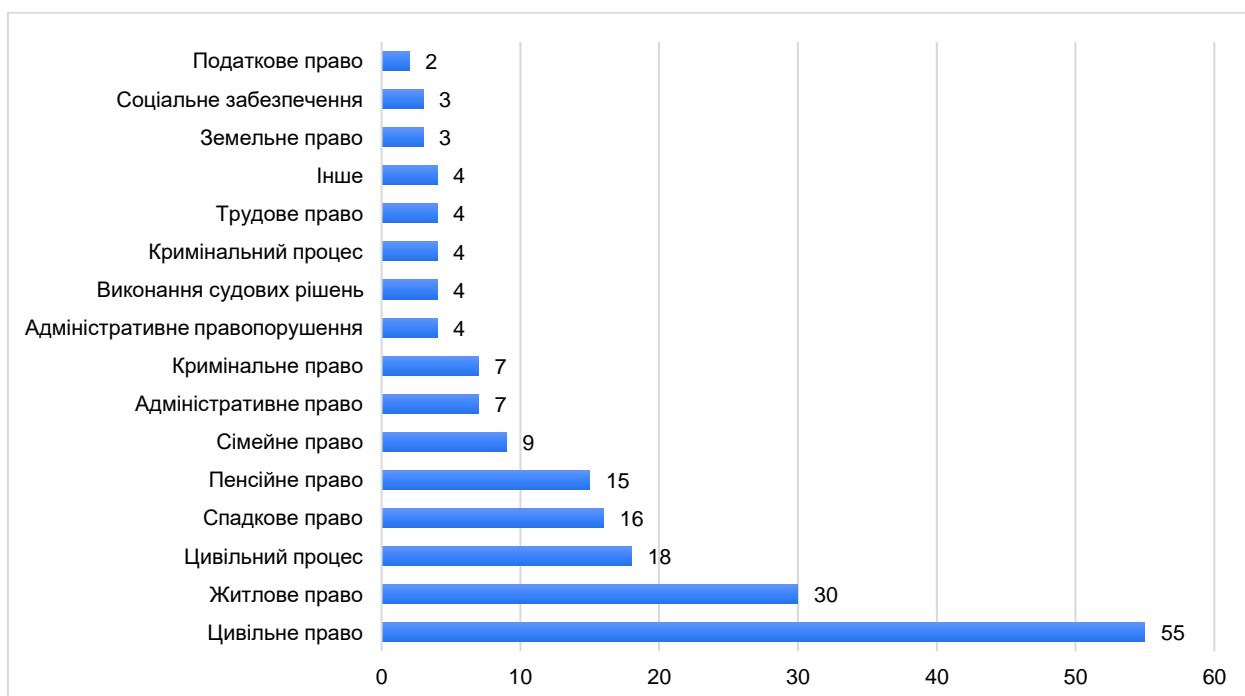
Для всіх вікових груп найбільше звернень з сімейного, цивільного та житлового права. Певним винятком осіб, як старші 60 років, для яких разом цивільним та житловим правом важливими є питання цивільного процесу, а сімейне право відходить аж на 6 місце, поступаючись у пріоритетності спадковому та пенсійному (рис. 9, 10, 11).

Рис. 9. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від осіб віком 26-35 років через пряму телефонну лінію, осіб

Рис. 10. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від осіб віком 36-59 років через пряму телефону лінію, осіб

Рис. 11 Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від осіб віком 36-59 років через пряму телефону лінію, осіб

Питання, з яких найчастіше зверталися через пряму телефонну лінію:

- визнання особи такою що втратила право користування житловим приміщенням;
- відшкодування матеріальної та моральної шкоди з різних установ та організацій;
- встановлення родинних відносин;
- оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб, рішень, постанов;
- оформлення спадкового договору, заповіту;
- позбавлення батьківських прав, стягнення аліментів;
- порядок надання БВПД;
- порядок спадкування;
- порядок оформлення різних юридичних документів;
- порядок приватизації нерухомого майна;
- розірвання шлюбу, поділ майна подружжям;
- щодо встановлення юридичного факту;
- перерахунок заборгованостей.

3.2. Консультації під час виїздів у громади Львівського району

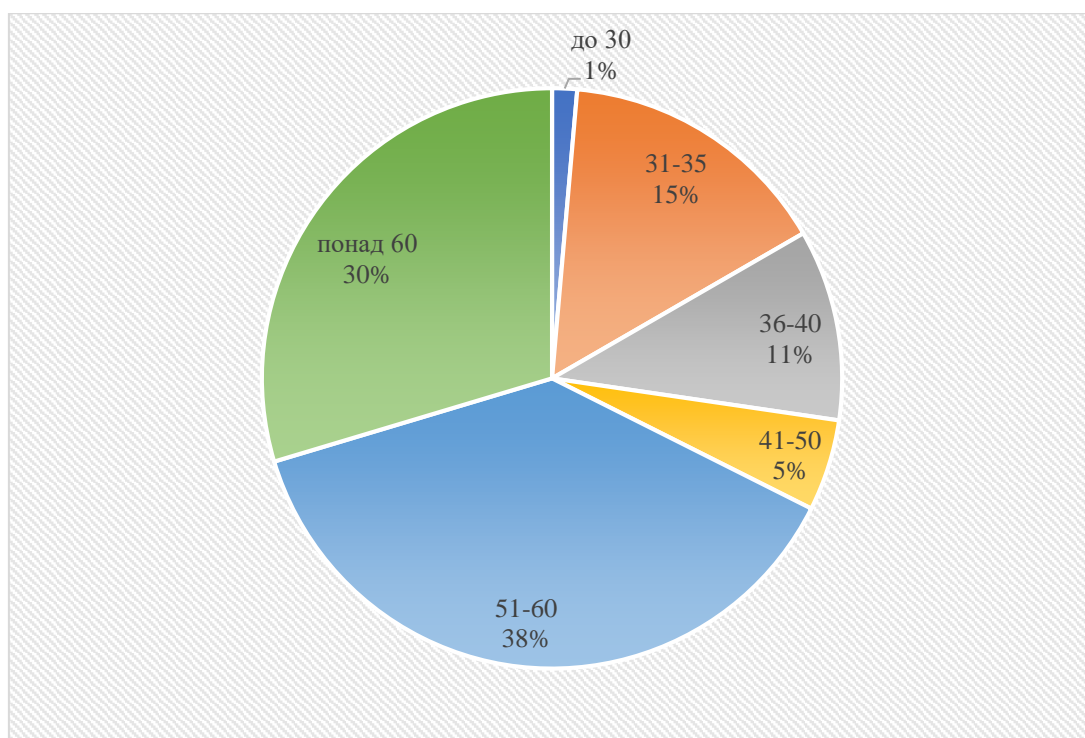
Під час виїздів в громади було консультації надано 127 особам, з них 78 жінок або 61,4 % від загальної кількості, 49 чоловіків або 38,6 %. Графік виїздів наведено у таблиці 2.

Таблиця 2. Графік виїзних консультацій в громадах

Дата	Населений пункт	Кількість консультацій, од.
13.05.2021	Городоцька територіальна громада, м.Городок	8
17.05.2021	Щирецька територіальна громада, смт.Щирець	7
18.05.2021	Городоцька територіальна громада, с.Коропуж	10
	Підберіздівська територіальна громада, с.Підберіздівці, Чорнушовичі	10
19.05.2021	Городоцька територіальна громада, с.Градівка	6
15.06.2021	Львівська ТГ, с.Гряда	8
16.06.2021	Великолюбінська територіальна громада, смт.Великий Любінь	6
24.06.2021	Куликівська ТГ, смт.Куликів	7
12.07.2021	Рава-РуськаТГ, м.Рава-Руська	5

22.07.2021	Монастироцький психоневрологічний інтернат	3
30.08.2021	Бібрська ТГ, м.Бібрка	5
06.09.2021	Комарнівська ТГ, м.Комарно	8
17.09.2021	Перемишлянська ТГ, с.Ушковичі, с.Кореличі	7
24.09.2021	Давидівська ТГ, с.Давидів. с.Пасіки Зубрицькі	11
27.09.2021	Добросинсько -Магерівська ТГ, с.Липник	4
29.09.2021	Комунальний заклад «Центр надання соціальних послуг Жовківської міської ради»	8
05.10.2021	Оброшинська ТГ, с.Оброшино	7
06.10.2021	Бібрська ТГ, с.Великі Глібовичі, с.Лани	7
Всього		127

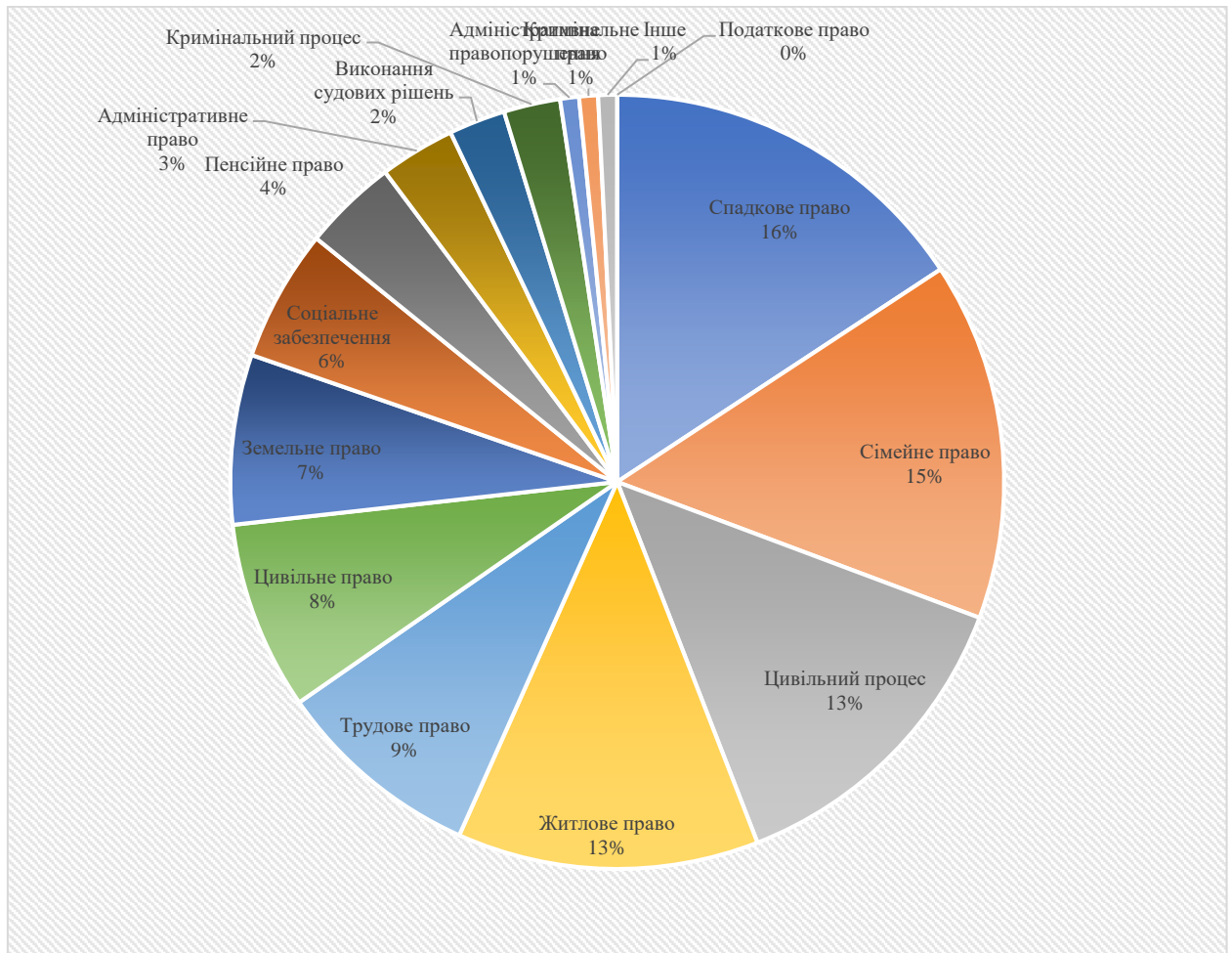
Найбільш активною віковою категорією є особи у віці 51-60 років – 38 % від загальної кількості звернень та понад 60 років – 30 %, найменш активною є молодь до 30 років – 1 % (рис. 12).

Рис 12. Вікова структура осіб, які зверталися за консультаціями під час виїздів в громади

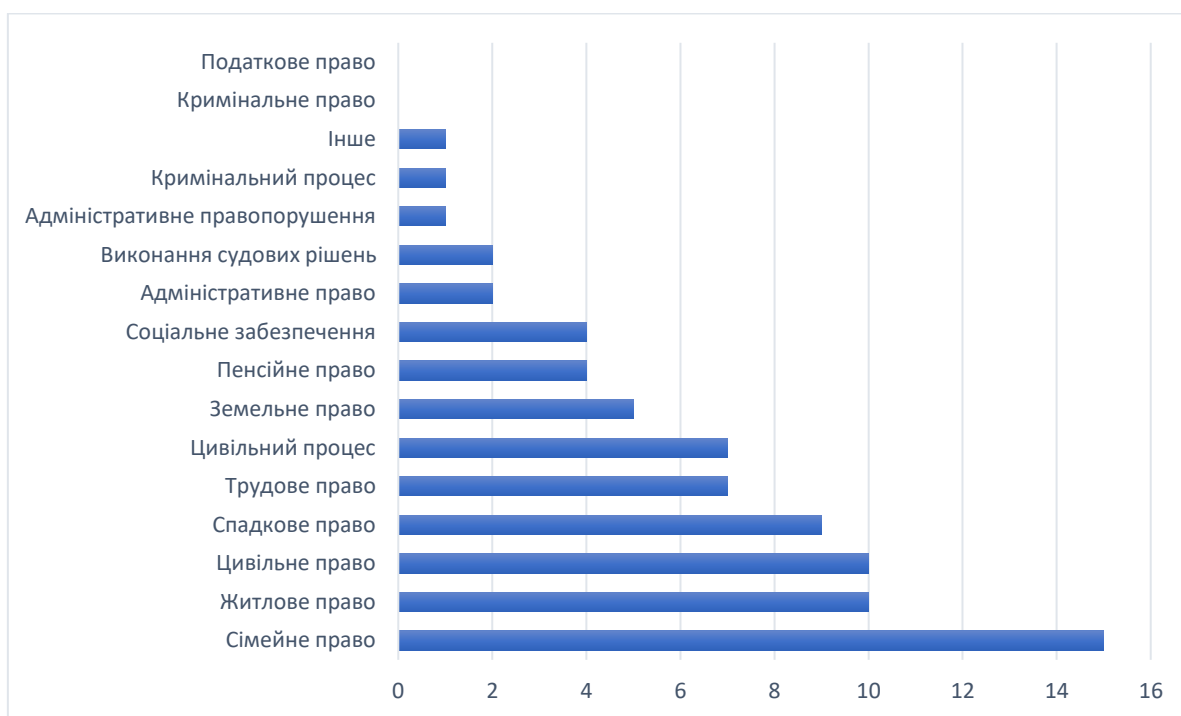

Найбільше звернень надійшло щодо питань, пов'язаних з спадковим правом – 16 %, сімейним – 15 % та цивільним процесом – 13 %. Відсутні звернення з податкового права (рис. 13).

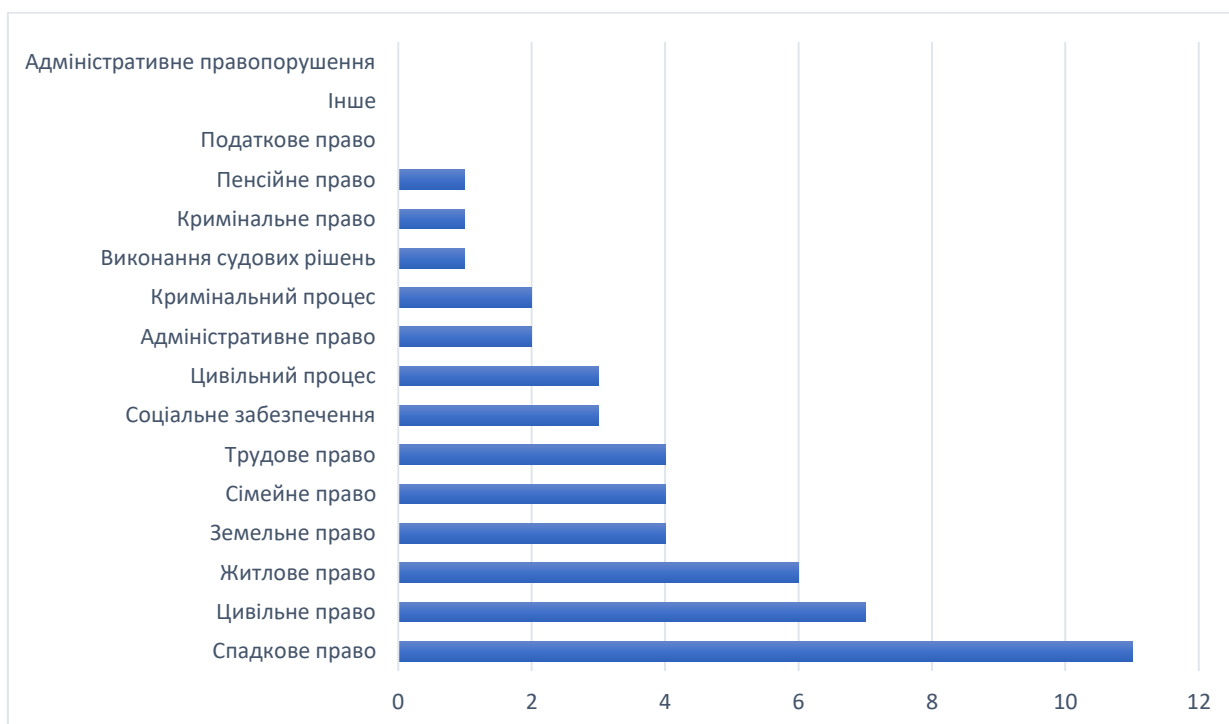

Рис. 13. Розподіл звернень під час виїздів за галузями права, %

Жінки найбільше зверталися з сімейного, житлового та цивільного права, чоловіки з спадкового, цивільного та житлового (рис. 14, 15). Порівнюючи кількість звернень, які надійшли від чоловіків та жінок, останні активніше звертаються майже з усіх галузей права, крім спадково, кримінального права та кримінального процесу.

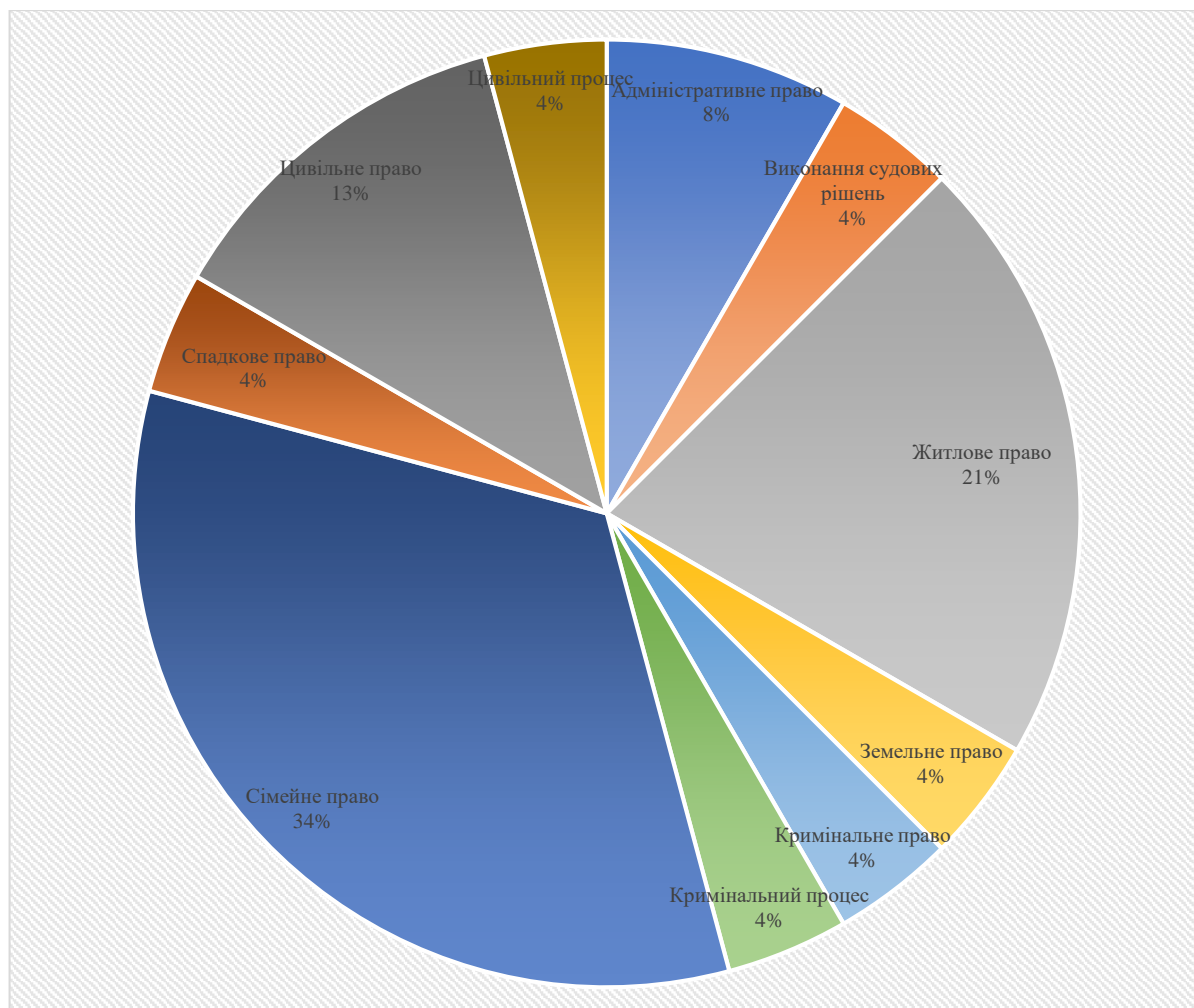

Рис 14. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від жінок під час виїзних консультацій, осіб

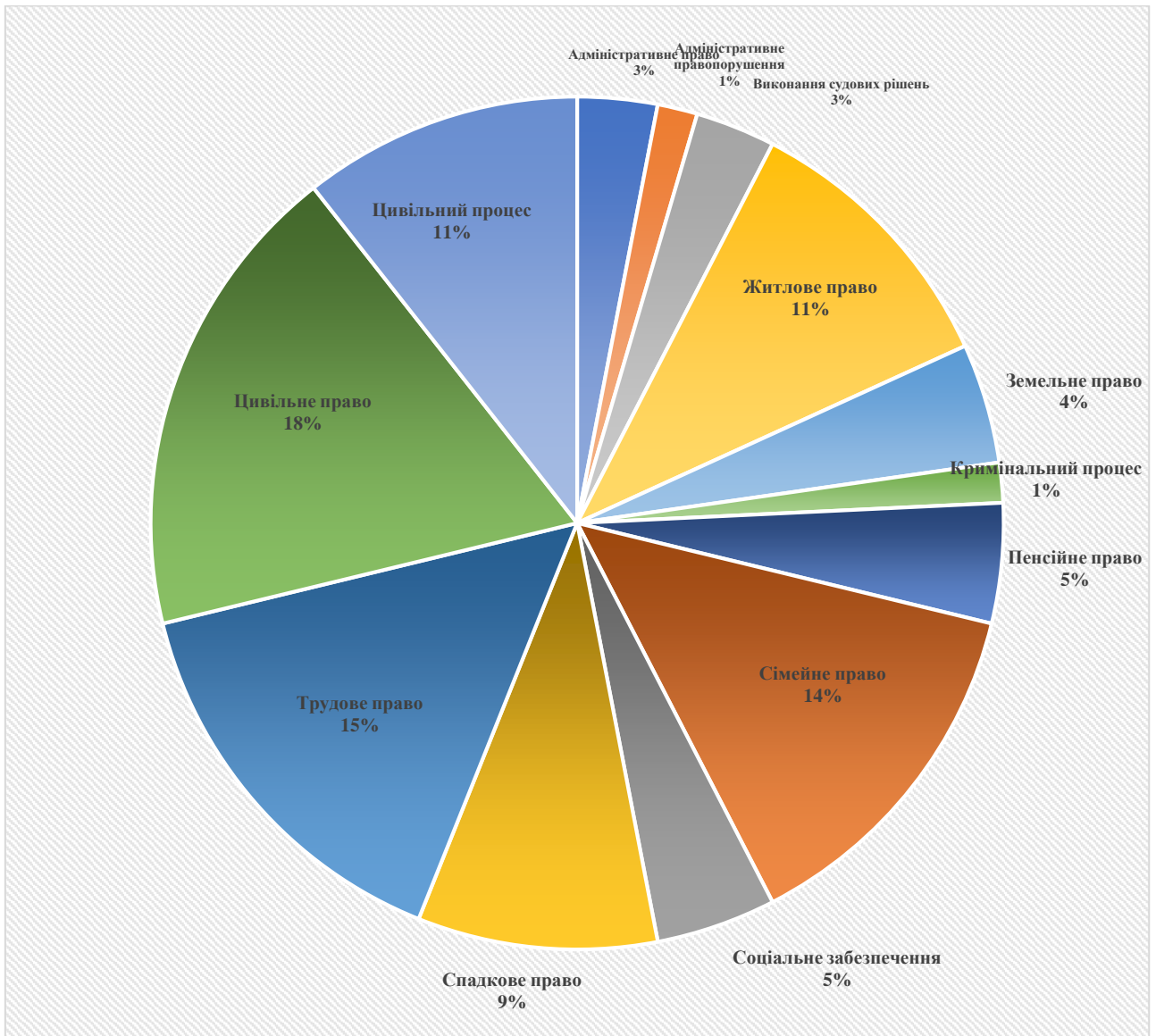

Рис 15. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від чоловіків під час виїзних консультацій, осіб

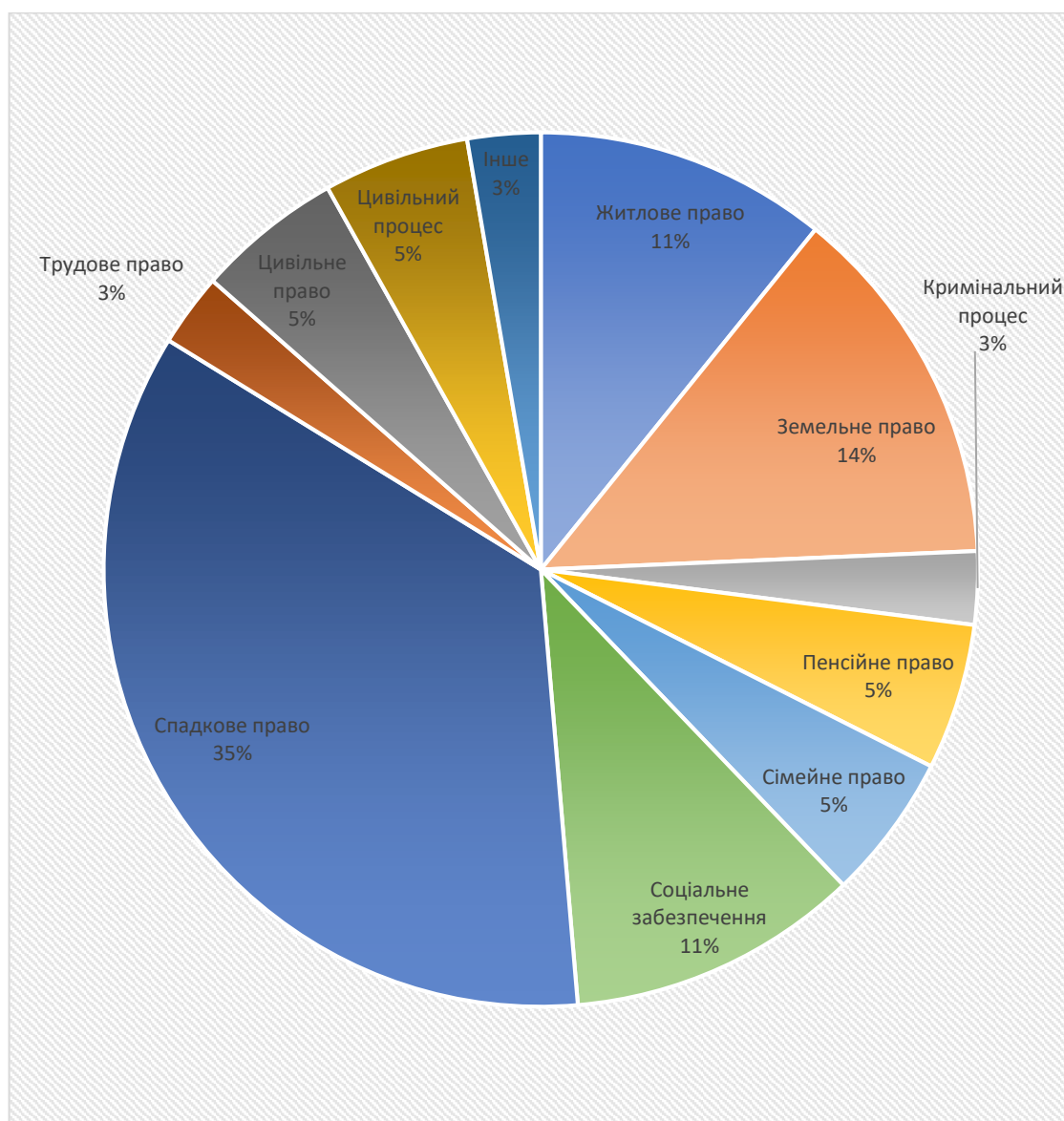
У віковій категорії до 35 років найбільше звернень з сімейного, житлового та цивільного права; 36-59 років – цивільне, трудове, сімейне право; для осіб віком понад 60 років – спадкове, земельне, житлове право та соціальне забезпечення (рис. 16-18).

Рис. 16. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від осіб віком до 35 років під час виїздів у громади, %

Рис. 17. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від осіб віком 36-59 років під час виїздів у громади, %

Рис. 18. Розподіл за галузями права звернень, які надійшли від осіб віком понад 60 років під час виїздів у громади, %

Питання, з яких найчастіше зверталися під час виїзних консультацій:

- встановлення юридичного факту;
- розірвання шлюбу;
- порядок спадкування за законом, оформлення спадкового договору;
- приватизація земельної ділянки.

ВИСНОВКИ

1. Кожен другий мешканець Львівського району протягом останніх 3-х років мав проблеми правового характеру, які в основному стосувалися соціального захисту, житлово-комунального господарства або володіння та розпорядження нерухомістю, землею та спадщиною. Лише 70 % намагалися їх вирішити, звертаючись до органів влади та юристів або мирним неформальним шляхом.

2. Органи місцевого самоврядування успішно задовольняють правові потреби жителів у сферах соціального захисту, житлово-комунального господарства та благоустрою, земельного права. Також дане дослідження засвідчило, що органи державної влади, які активно вдосконалюють процеси обслуговування клієнтів (Пенсійний фонд України, Державна фіскальна служба тощо) в достатній мірі успішно розв'язують правові проблеми мешканців регіону. Це підтверджує майже відсутність звернень за правовою допомогою з пенсійного та податкового права.

3. Незадоволеними залишаються правові проблеми пов'язані з особистісними відносинами: сімейними, житловими, спадковими, цивільними. Найбільше звернень під час проведення консультацій надходило саме за цими галузями права.

4. Найбільш активно за правовою допомогою звертаються жінки, вікова група 36-59 років. Майже відсутні звернення від молоді до 25 років та недостатньо активними є особи віком понад 60 років.

5. Мешканці регіону віддають перевагу традиційним способам звернення: письмовим (через пошту), телефоном, особистим прийомом посадових осіб місцевої влади. Майже відсутні онлайн звернень, при цьому якість офіційного сайту громади на це не впливає. Крім того, мешканці громад не знайомі з сучасними способами вирішення своїх правових проблем: через електронні петиції, участі роботи у Громадських рада, медіацію.

6. Інформація про можливість отримання правової допомоги громадян через систему безоплатної правової допомоги Міністерства юстиції України (далі – система БПД) розміщена офіційних сайтах громад або у друкованих засобах масової інформації. Цих способів недостатньо для охоплення усіх верств населення та потребує розширення через соціальні мережі тощо.